LVK Lietuvos verslo konfederacija

+370 5 212 1111
info@lvk.lt

Gedimino pr. 2/1-28
LT-01103 Vilnius

lvk.lt

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos ir inovacijų komitetui

2026 m. spalio 26 d., Nr. 26-175AR

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 6 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1908

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) kreipiasi į Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos ir inovacijų komitetą bei Audito komitetą dėl Seimui pateikto svarstyti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 (toliau – VPĮ) 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-1908 (toliau – Projektas), kuriuo siūloma papildyti VPĮ 6 straipsnio 4 punkto a, b ir e papunkčius, numatant, kad juose nurodytų teisinių paslaugų įsigijimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Projekto rengimą paskatino tai, jog valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos teisines paslaugas dažnai įsigyja iš privačių paslaugų teikėjų, šiam tikslui naudodamos viešųjų finansų lėšas, tačiau šių paslaugų įsigijimo tvarka nėra aiškiai ir nuosekliai reglamentuota. Tuo tarpu nesant vienodų reikalavimų, reglamentuojančių tokių paslaugų įsigijimo poreikio pagrindimą, tiekėjų atrankos kriterijus, konkurencijos užtikrinimą ir pirkimo procedūrų skaidrumą, formuojasi nevienoda praktika, kuri neužtikrina pakankamo viešųjų finansų panaudojimo skaidrumo, pagrįstumo ir racionalumo.

Atsižvelgiant į tai, LVK teikia šias pastabas, kuriomis pagrindžiama, kad siūlomas Projektas teisinio reguliavimo požiūriu laikytinas ydingu.

VPĮ 6 straipsnio 4 dalies a, b ir e papunkčiuose numatytos išimtys, kurioms netaikoma VPĮ nustatyta viešųjų pirkimų tvarka, nustatytos įgyvendinant 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų (toliau – **Direktyva 2014/24/ES**) 10 straipsnio reguliavimą. Kaip pažymima VPĮ komentare[1], ši išimtis nustatyta dėl to, kad numatytas teisines paslaugas paprastai teikia įstaigos ar asmenys, atrinkti tokiu būdu, kuris negali būti reglamentuojamas viešųjų pirkimų taisyklėmis. Tai patvirtina Direktyvos 2014/24/ES 25-oji konstatuojamoji dalis:

> *„(25) **tam tikras teisines paslaugas** teikia paslaugų teikėjai, kuriuos skiria valstybių narių teismai, **jos apima teisininkų atstovavimą klientams teismo procesuose**, jas privalo teikti notarai arba jos yra susijusios su viešosios valdžios funkcijų vykdymu. **Tokias teisines paslaugas paprastai teikia įstaigos ar asmenys, kurie skiriami arba atrenkami tokiu būdu, kuris viešųjų pirkimų taisyklėmis negali būti reglamentuojamas**, kaip antai valstybės prokurorų tam tikrose valstybėse narėse skyrimas. **Todėl toms teisinėms paslaugoms ši direktyva turėtų būti netaikoma**;“*

Kaip pažymima VPĮ komentare[2], VPĮ 6 straipsnio 4 dalies a, b ir e papunkčiuose numatytų teisinių paslaugų atrankos procedūra dėl jų prigimties yra nesuderinama su konkurencinio viešojo pirkimo

[1] Prieiga internetu: https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360016398740--6-straipsnis-Special%C5%ABs-atvejai-kai-%C5%A1io-%C4%AFstatymo-reikalavimai-netaikomi-paslaug%C5%B3-pirkimams.
[2] Prieiga internetu: https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360016398740--6-straipsnis-Special%C5%ABs-atvejai-kai-%C5%A1io-%C4%AFstatymo-reikalavimai-netaikomi-paslaug%C5%B3-pirkimams.

+370 5 212 1111
info@lvk.lt
Gedimino pr. 2/1-28
LT-01103 Vilnius
lvk.lt

modeliu. Tai reiškia, kad būtent tokie klausimai, kaip tiekėjų atrankos ir kiti kriterijai, kuriuos Projektu numatoma pavesti sureguliuoti Vyriausybei, savo prigimtimi negali būti taikomi būtent šioms teisinėms paslaugoms. Tai grindžiama keliais esminiais argumentais:

1) teisinės paslaugos, ypač atstovavimas, yra fiduciarinio pobūdžio santykiai, paremti abipusiu pasitikėjimu, todėl perkančioji organizacija turi turėti diskreciją pasirinkti konkretų advokatą, kuriuo pasitiki, o ne būti saistoma formalių konkurencinių kriterijų; priverstinis tokio pasirinkimo pakeitimas formalizuota konkurencine procedūra pažeistų pačią atstovavimo santykių prigimtį ir prieštarautų advokatūros veiklą reglamentuojantiems principams, visų pirma laisvo advokato pasirinkimo principui – vienai iš esminių teisės į teisminę gynybą ir teisės į advokato pagalbą garantijų, pagal kurią asmens (ar institucijos) teisė pačiam pasirinkti advokatą, kuriuo jis pasitiki, negali būti ribojama formalizuota konkurso tvarka;

2) teisinės paslaugos yra neatsiejamai susijusios su konfidencialumu – net pats ginčo fakto ar jo aplinkybių atskleidimas tretiesiems asmenims gali pažeisti kliento interesus; formalizuota konkurencinė atrankos procedūra paprastai suponuoja pareigą viešai ar bent riboto asmenų rato viduje atskleisti informaciją apie numatomą pirkimą, jo dalyką, apimtį ir su juo susijusias aplinkybes, o tai savaime reiškia konfidencialios informacijos apie ginčą, jo šalis ar strategiją sklaidą, nepriklausomai nuo to, kokios konkrečios apsaugos priemonės būtų numatytos tokioje procedūroje. Be to, pati būtinybė detalizuoti perkamų teisinių paslaugų pobūdį ir apimtį tam, kad būtų galima palyginti skirtingų tiekėjų pasiūlymus, iš esmės prieštarauja advokato profesinės paslapties ir kliento konfidencialumo principams, nes atskleidžia informaciją, kurios apsaugą šie principai kaip tik ir turėtų garantuoti;

3) teisinių paslaugų kokybė priklauso nuo individualių advokato savybių – analitinio mąstymo, retorikos įgūdžių, konkrečios teismų praktikos išmanymo, santykių su procesiniais oponentais dinamikos ir gebėjimo prognozuoti teismo sprendimus. Šie veiksniai yra subjektyvūs ir kontekstiniai, todėl jų vertinimas pagal formalizuotus kriterijus neišvengiamai būtų dirbtinis ir neatspindėtų realios paslaugų vertės. Formalizuoto konkurencinio atrankos modelio taikymas neišvengiamai lemia paslaugų kokybės prastėjimą, mažesnį laiko ir intelektinių išteklių skyrimą bylai, o tai galiausiai gali padaryti tiesioginę žalą valstybės interesams, ypač didelės vertės ar sudėtinguose ginčuose.

Taip pat atskirai pažymėtina Projekto aiškinamajame rašte pateikiama analogija su kitomis VPĮ 6 straipsnyje įtvirtintomis išimtimis, kurių atžvilgiu Vyriausybei jau yra suteikti įgaliojimai nustatyti atitinkamų pirkimų tvarką, yra teisiškai nepagrįsta.

Konkrečiai, VPĮ 6 straipsnio 1 punkte, kuriame įtvirtinta išimtis žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimui ar nuomai, įstatymų leidėjas *expressis verbis* nurodė, kad šių pirkimų tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Analogiškai, VPĮ 6 straipsnio 2 punkte, įtvirtinta išimtis radijo ir audiovizualinės žiniasklaidos programų, jų sukūrimo ar gaminimo pirkimams įstatymų leidėjas taip pat *expressis verbis* nurodė, kad šių pirkimų tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Papildomai pažymėtina, kad kaip skelbta viešai, Valstybės kontrolės atlikti auditai patvirtina, jog paties tokio pobūdžio reguliavimo egzistavimas lemia papildomas su jo neaiškumu ir netikslumu susijusias problemas, todėl jis savaime neprisideda prie racionalaus lėšų naudojimo[3].

[3] https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Post/18591/valstybes-kontroles-auditas-lrt-vykdyti-pirkimai-vienas-esminiu-issukiu-istaigos-veiklos-efektyvumui-ir-skaidrumui

+370 5 212 1111 Gedimino pr. 2/1-28 lvk.lt
info@lvk.lt LT-01103 Vilnius

Tuo tarpu analogiškos nuorodos VPĮ 6 straipsnio 4 dalies a, b ir e papunkčiuose nėra. Tai nėra atsitiktinis teisėkūros trūkumas, o sąmoningas įstatymų leidėjo pasirinkimas, atspindintis esminį šių išimčių grupių prigimties skirtumą. Šis skirtumas paaiškėja palyginus pirkimo objektų pobūdį: tiek nekilnojamojo turto įsigijimas ar nuoma, tiek radijo ir audiovizualinės žiniasklaidos programų gaminimo ar transliavimo laiko pirkimai yra objektyviai apibrėžiamas ir palyginamas dalykas – jų atveju tokie parametrai kaip turto vieta, plotas, techninė būklė, rinkos vertė ir kainos lygis, arba transliuojamo turinio apimtis, trukmė ir transliavimo laikas, gali būti nustatomi pagal objektyvius, standartizuotus, nuo konkretaus sandorio šalies asmeninių savybių nepriklausančius kriterijus, todėl tokiems pirkimams gali būti pagrįstai nustatoma formalizuota, iš anksto apibrėžta procedūra, Vyriausybės nustatyta tvarka, nepažeidžiant sandorio esmės.

Papildomai paminėtina ir tai, kad skirtingai nei kitos VPĮ 6 straipsnyje įtvirtintos prekės, paslaugos ar darbai, kurios yra reguliarios ir iš anksto planuotinos, VPĮ 6 straipsnio 4 dalies atveju dažniausiai teisinių paslaugų poreikis yra nulemiamas nenumatytų ir skubą lemiančių aplinkybių. Privatiems subjektams inicijavus teisminius ginčus, perkančiosioms organizacijoms, kaip pavyzdžiui, viešųjų pirkimų bylų atvejais nustatomi itin trumpi terminai (iki 7 kalendorinių dienų) pateikti atsiliepimus į ieškinius. Taigi, net ir sąlyginai ilgesnių terminių atveju, tokia skuba ir aplinkybės lemia, jog pirkimo procedūrų formalus vykdymas, galimybės skųsti tokių procedūrų rezultatus ir kt., nulemia negalėjimą įsigyti reikiamos kokybės paslaugų reikiamais terminais ir ne užtikrintų, o keltų riziką viešojo intereso pažeidimui.

Teisinės paslaugos, priešingai nei nurodyti pavyzdžiai, pagal savo teisinę prigimtį yra fiduciarinio pobūdžio santykiai, paremti asmeniniu pasitikėjimu, o ne standartizuojamų, objektyviai palyginamų parametrų visuma. Todėl joms negali būti mechaniškai pritaikytas tas pats reguliavimo modelis, koks taikomas nekilnojamojo turto sandoriams ar radijo ir audiovizualinės žiniasklaidos programų pirkimams. Dėl šios priežasties Projekto siekis įtvirtinti panašų formalizuotą reguliavimą teisinėms paslaugoms yra teisiškai nepagrįstas.

Priėmus Projektą būtų faktiškai atkurtas viešųjų pirkimų teisinis reguliavimas, kuris iš esmės paneigtų VPĮ 6 straipsnio 4 dalies a, b ir e papunkčiuose numatytos teisinių paslaugų išimties turinį ir paskirtį, faktiškai atkurdamas tokį teisinį reguliavimą, kurį Direktyva 2014/24/ES ir VPĮ sąmoningai eliminavo iš viešųjų pirkimų teisės taikymo srities.

Tokia teisinė konstrukcija suponuoja vidinį reguliavimo prieštaravimą: viena vertus, tiek Europos Sąjungos, tiek ir nacionalinis įstatymų leidėjas imperatyviai nustato, kad minėtoms paslaugoms VPĮ reikalavimai, įskaitant Vyriausybės nustatomą tvarką, netaikomi, motyvuodamas jų prigimties ypatumais; kita vertus, Vyriausybė poįstatyminiu teisės aktu siekia įtvirtinti alternatyvų reguliavimo mechanizmą, kuris savo turiniu – struktūra, procedūriniais etapais ir taikomais instrumentais – iš esmės atitiktų viešųjų pirkimų procesą. Tokiu būdu *de facto* atkuriamas VPĮ reguliavimas srityje, kurioje įstatymų leidėjas sąmoningai jo atsisakė, kas kelia abejonių dėl tokio poįstatyminio reguliavimo atitikties įstatymo viršenybės principui.

* * * * *

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, LVK laikosi pozicijos, kad Projektu siūlomas teisinis reguliavimas yra nepagrįstas ir neatitinka VPĮ 6 straipsnio 4 punkto a, b ir e papunkčiuose įtvirtintų išimčių esmės bei paskirties ir kelia abejonių dėl jo suderinamumo su Europos Sąjungos viešųjų

LVK Lietuvos verslo konfederacija
+370 5 212 1111
info@lvk.lt
Gedimino pr. 2/1-28
LT-01103 Vilnius
lvk.lt

pirkimų teisiniu reguliavimu. Todėl LVK prašo Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos ir inovacijų komiteto bei Audito komiteto nepritarti Projektui Nr. XVP-1908.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinio direktoriaus pavaduotojas Emilis Ruželė

Originalas siunčiamas nebus. Akvilė Razumienė, el. p. akvile@lvk.lt, mob. +37060151897.